

Verlag

Groningergesprekken: Groningen 2050 – kansen voor de wereld van morgen

Datum:	Maandag 22 september 2025
Tijd:	19.30-21.30 uur
Locatie:	Niemeyer, Paterswoldseweg 43, Groningen
Dagvoorzitter:	Marijke Roskam
Spreekers:	Gerrit Hiemstra, Aleid Brouwer, Alfred Kazemier, Michiel Van Driessche

Opening

Marijke heet iedereen welkom en vraagt Alfred Kazemier waarom de gemeente deze serie gesprekken organiseert. Alfred benadrukt het belang van het thema van vandaag. Er wordt teruggeblikt op de eerdere twee gesprekken, met waardering voor de betrokkenheid van de deelnemers bij de stad, bij de gemeente. Fijn dat iedereen vanuit zijn of haar werk, zorg of persoonlijke betrokkenheid iets wil inbrengen. Dit vraagt om een goed samenspel. Waar dingen veranderen, is het belangrijk om die veranderingen in het juiste perspectief te plaatsen. Daarvoor is input nodig van verschillende kanten. Geen enkel idee is te ruim – alle bijdragen zijn welkom. Vandaag staat het **klimaat** centraal: een thema dat uitnodigt om vooruit te kijken. De toekomst is onzeker, maar biedt ook kansen. Niet alleen ruimtelijk, maar ook vanuit sociaal oogpunt. Hoe kunnen we als jonge, slimme stad hierop inspelen?

In gesprek met Gerrit Hiemstra (meteoroloog) en de aanwezigen

Gerrit Hiemstra, een van de bekendste meteorologen van Nederland, legt uit wat er aan de hand is. In korte tijd is de concentratie van koolstofdioxide (CO₂) sterk gestegen, wat gepaard gaat met een snelle stijging van de temperatuur. Gevolg hiervan is dat de opwarming van de atmosfeer versnelt. Er komt meer energie binnen dan eruit gaat. Broeikasgassen houden warmte vast, vergelijkbaar met een dikker dekbed dat meer warmte vasthoudt. Conclusie: Er is sprake van aanhoudende en versnellende opwarming, wat wijst op een urgent klimaatprobleem. Wat zijn de gevolgen? Zware neerslag, droogte en hitte, mildere winters en verhoging van de warme golfstroom (ook die is cruciaal voor het klimaat in Europa).

Wat kunnen we eraan doen? De kern van klimaatmaatregelen is het stoppen met het verbranden van fossiele brandstoffen. Hoewel dit eenvoudig klinkt, is het in de praktijk complex. Naast fossiele brandstoffen dragen ook andere bronnen bij, zoals lachgas en methaan afkomstig van landbouw en veeteelt. De transitie vraagt om een fundamenteel afscheid van fossiele energiebronnen. Dit verandert de omgeving, mogelijk staat het Gasuniegebouw over enkele jaren leeg en zullen tankstations op termijn verdwijnen.

Wat kun je zelf doen? Iedereen kan bijdragen: minder energie gebruiken, van het gas af, duurzaam vervoer, niet vliegen, vegetarisch eten, minder consumeren, meer hergebruiken, biobased bouwen. Er is sprake van ongelijkheid, mensen met een hoger inkomen veroorzaken gemiddeld meer uitstoot en kunnen ook sneller stappen zetten. De overheid kan een grote rol spelen door goede randvoorwaarden te stellen voor de lange termijn en de transitie te versnellen. Haal belemmeringen weg (zoals kabels over de stoep voor elektrische auto's). Accepteer dat klimaatverandering een levensgroot probleem is. Neem verantwoordelijkheid: als je twijfelt, doe het toch. Klimaatverandering biedt ook kansen voor innovatie en vernieuwing. Betrek de jongere generatie actief bij de transitie.

Grote bedrijven zijn medeveroorzakers én sleutelspelers in de oplossing. Klimaatverandering vraagt om actie, niet alleen woorden. Wie het probleem erkent, moet het ook terugzien in strategie, investeringen en ketenkeuzes. Sommige industrieën zullen verdwijnen of fundamenteel moeten veranderen. Dat is moeilijk, maar noodzakelijk. Geef een podium aan Groningse bedrijven die al stappen zetten richting verduurzaming – dit inspireert anderen. Bedrijven moeten niet afwachten, maar zelf koers bepalen en verantwoordelijkheid nemen.

Hoe zorgen we dat mensen die hier niet aanwezig zijn ook de klimaatlogica snappen, volgen en willen naleven? Door te laten zien dat verandering mogelijk is, ook al brengt het risico's met zich mee. Bij de woningbouw is veel koudwatervrees. Verduurzaming betekent extra risico's en hogere kosten, vooral in de bouwsector. Accepteer dat het soms niet perfect gaat. Probeer het toch. Verandering vraagt om lef en doorzettingsvermogen. Overheden moeten duidelijke randvoorwaarden stellen en ruimte bieden voor initiatieven. Overheidsgaranties kunnen risico's verkleinen en projecten haalbaar maken.

Wat zijn de specifieke klimaatveranderingen in Groningen en wat kunnen we daaraan doen? Weersextremen is iets waar we ons aan moeten kunnen aanpassen. Meer uitschieters naar beide kanten – natte en droge periodes, hittegolven, zeespiegelstijging. In Groningen zijn relatief minder tropische dagen dan in het zuiden, maar hitte is ook hier een groeiend probleem. Hoe krijgen we projectontwikkelaars mee in circulair en energie-positief bouwen? Aanspreken op verantwoordelijkheid. Marktpartijen moeten het doen, maar mogen niet worden belemmerd door onduidelijke regels. Zorg dat beleid circulair en energiepositief bouwen mogelijk maakt en stimuleert.

In gesprek met Aleid Brouwer (hoogleraar brede welvaart RuG) en de aanwezigen

Brede welvaart omvat alles wat mensen gelukkig maakt en in staat stelt een leven naar tevredenheid te leiden. Gelijke kansen, gelijke uitkomsten, kwaliteit van leven, inclusiviteit en gelijkwaardigheid. Brede welvaart gaat ook over gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving. Er wordt gekeken naar hoe mensen hun leven ervaren – voelen ze zich gelukkig en tevreden? Bestaanszekerheid is ook belangrijk. Gaat over werk, inkomen en een leefomgeving die perspectief biedt. Naast systeemverandering is ook gedragsverandering nodig om te werken aan een rechtvaardige stad.

In de stad hebben we het gevoel dat de prijzen stijgen in de binnenstad, vooral voor wonen. Dit maakt het moeilijk voor mensen die er werken of afhankelijk zijn van voorzieningen om daar ook te wonen. In Groningen is de afstand tot het centrum relatief klein, waardoor bereikbaarheid minder problematisch is. In steden als Amsterdam leidt dit tot lange reistijden, terwijl juist het beperken van reizen wenselijk is. Zorg voor betaalbare woningen in de binnenstad, ook voor mensen met lagere inkomens. Woningmarkt moet toegankelijk blijven. Stel eisen aan duurzaamheid, zoals zonnepanelen. Werk aan een rechtvaardige stad met goede bereikbaarheid voor iedereen. Voorbeeld Gerit Krolbrug. Dagelijks maken circa 200.000 fietsers gebruik van de brug. Als de brug tijdelijk niet beschikbaar is, moeten fietsers omrijden, dit demotiveert gezond gedrag.

Inbreng aanwezigen mbt kansengelijkheid en klimaat/verduurzaming?

- Individuele voetafdruk verkleinen is belangrijk, maar de echte versnelling zit in wat we gezamenlijk kunnen doen. Systeemverandering is essentieel. Denk aan andere woonvormen en het vergroenen van de leefomgeving. Hoe moet het niet: een versteend Damsterplein en op het Suikerunieterrein komen traditionele woningen met eigen tuin en schutting. In de Oosterparkwijk ben ik de enige met een groene tuin zonder schutting. Dit vraagt om een andere manier van wonen. Klimaatadaptatie op wijkniveau: meer groen, verkoelende plekken en ruimte om elkaar te ontmoeten. Regionale samenwerking is nodig om transitievragen op te pakken, zoals rond voedsel, educatie en energie. Hoe precies, is nog een zoektocht.

- Investeren in sociale kracht. Vaak wordt de bal naar de gemeente teruggekaatst, maar er moet een wereld ertussen ontstaan. Haar metafoor: Als je Groningen tekent, teken je een boom met wortels. De wortels zijn wat mensen in de wijken kunnen doen. De boom wordt gevoed door deze initiatieven en samenwerking. Dit vraagt om geld, maar ook om integratie van domeinen: wonen, groen, water én het sociale domein moeten veel meer samenkomen.
- Pleidooi voor het samenbrengen van het sociale en fysieke domein. Dit kan leiden tot mooie resultaten en een meer samenhangende omgevingsvisie. De provincie heeft een groot abstractieniveau en kan faciliteren, stimuleren en ondersteunen. Thema's als groen, water en wonen moeten meer geïntegreerd worden.
- Voorstel voor een vijfde sessie waarin alle thema's samenkomen. De huidige vier sessies behandelen elk een apart thema, maar de samenhang is cruciaal en komt ook op andere manieren tot uiting.
- Ik heb een groene tuin, die zo groen mogelijk is ingericht met veel inheemse planten. Toch zie ik dat het aantal planten jaarlijks afneemt en dat veel tuinen in de buurt zijn betegeld. Voer als gemeente een tegeltax in – mensen voelen dat in hun portemonnee en worden gestimuleerd tot vergroening.
- Over zonnepanelen: er liggen veel panelen op open velden, terwijl bedrijfsdaken vaak nog leeg zijn. Hier ligt een kans om efficiënter en duurzamer te werken. Het publiek is het hier duidelijk mee eens.
- In de visie moet worden opgenomen hoe we meer mogelijk kunnen maken. Inwoners bevragen en serieus nemen. Soms ook doen wat mensen vragen, om hen mee te krijgen. Er is veel behoefte aan andere manieren van wonen en samenleven. Kleinere huishoudens nemen toe, wat leidt tot andere woningbehoeften. Kleinere wonen betekent minder energieverbruik en minder spullen.
- De gemeente is goed bezig met het stimuleren van inheemse beplanting, maar vergroening moet verder gaan dan alleen tuincentra-groen. Wat vaak lastig is: bewoners worden wel gevraagd om input, maar missen de terugkoppeling en het gevoel dat er iets met hun bijdrage gebeurt. Suggestie: laat soms letterlijk horen wat bewoners zeggen – dat kan de communicatie verbeteren.
- Verduurzaming loopt soms vast (geen aansluiting op het net kunnen krijgen). Dit vergt samenwerking en afstemming. Wijs plekken aan waar kansen liggen voor netverzwaring en verduurzaming. En: mag het ook nog mooi zijn? Esthetiek en duurzaamheid kunnen samengaan.
- Mensen met een klein inkomen hebben vaak de kleinste voetafdruk. Als zij wél iets doen, verdienen ze meer ondersteuning in plaats van kritiek. Dit vraagt om een rechtvaardige benadering in beleid en uitvoering.

Wat moet er verder zeker in de omgevingsvisie?

- We moeten elkaar de ruimte geven om de transitie te maken. Denk groot: zet een stevige basis neer.
- Groen wordt te vaak opgeofferd voor snelle oplossingen. Het behoud van biodiversiteit en bestaande groene plekken moet prioriteit krijgen. Groen verdwijnt nog steeds – dat moet eerst worden aangepakt. Water is minstens zo belangrijk als groen, maar wordt nog weinig genoemd.
- In een podcast over Norbertsga/Mienskip wordt benadrukt hoe belangrijk gemeenschapszin is. In Groningen is dat minder voelbaar. Geef het een Groningse naam, stimuleer het, en ondersteun elkaar in het samen doen.
- De regio buiten de stad is rijk aan biodiversiteit, deels aangelegd. Behoud van het ommeland biedt een geweldige kans voor Groningen. Water en bodem moeten sturend zijn in de visie.
- Investeer meer tijd in het proces vooraf. Niet alles hoeft vooraf vast te liggen – werk aan integrale samenwerking en flexibiliteit.
- Jongeren zijn ondervertegenwoordigd. Neem hun input actief mee in het proces.

- De jaarlijkse plantjesmarkt op Goede Vrijdag verkoopt vaak gifplanten. Dit moment kan beter benut worden om het seizoen duurzaam te starten met de juiste planten.
- Nij Begun biedt kansen, zoals meer geld voor HR++ glas. Wat willen we terugzien in de omgevingsvisie? Maak deze mogelijkheden zichtbaar.
- Kijk naar de positie van Groningen op de kaart. Denk aan de relatie met de zee, het achterland en het patroon van de stad. Groningen is een enorme bron van drinkwater en kan zelfvoorzienend zijn. Denk verder vooruit – richting 2040 en 2050. De opgaven gaan de stad ver te boven.
- Ergernis over sigarettenpeuken op straat. Kan hier iets over in de verordening? Bijvoorbeeld zakjes uitdelen zoals de VVV deed. Maak het strafbaar.
- Kijk naar nieuwe vormen van architectuur en stedenbouw. Denk aan hitte, water, groen en biobased bouwen. Geef de volgende generatie meer ruimte. Bouw met een positieve bijdrage aan de omgeving, zonder footprint.
- De Nationale Klimaatraad voert gesprekken van jong tot oud. Daar komen waardevolle adviezen uit. Tip: neem deze mee in de gebiedsvisie.

Reflectie door stadsbouwmeester Michiel van Driessche

Groen en blauw gaan zeker volop aandacht krijgen in de nieuwe visie. Wat willen we als grote stappen zetten omtrent groen en water? Voorbeeld: *Sponsland* als manifestatie – mooie schetsen van waterlandschap en leefbare plekken. We gaan hierover in gesprek met waterschappen en organisaties.

Wat vanavond opviel: De nadruk op gezamenlijke initiatieven. Hoe organiseer je dat? Hoe verbind je individuele acties tot een groter geheel? De omgevingsvisie moet die verbindende rol pakken. Er zijn goede ambities in de zaal – nu de uitdaging om dit goed te organiseren en te verankeren in de uitvoering.

Klimaatadaptatie kent twee dimensies: de fysieke uitdagingen en de sociale impact. Zorg dat beide groepen goed worden bediend en dat maatregelen effectief zijn.

Afsluiting

Volgende week is er nog een bijeenkomst over regionale samenwerking. We werken toe naar een koersdocument, als opmaat naar de omgevingsvisie. Tijdens Let's Gro op vrijdag 7 november worden de inzichten samengebracht.